

FSR – danske revisorerers Responsumudvalg

V/Eskild Nørregaard Jakobsen, udvalgsleder
og Thomas Thomsen, udvalgsmedlem

Dagsorden

- * Introduktion af FSR – danske revisorer
- * Introduktion af Responsumudvalget "RESU"
 - * Hvem er RESU
 - * Udvalgsmedlemmer
 - * Arbejdet med responsa
 - * RESU's formål
 - * Responsa og honorarsager
 - * Typiske sager
- * Det gode spørgetema
 - * God revisorskik – et samlebegreb
 - * Responsumudvalgets observationer fra sagsbehandling – årsager til responsa
 - * Hvad skal et spørgetema indeholde?
 - * De "gode" eksempler
- * Typiske faldgruber i spørgetemaet
- * Afrunding

FSR – danske revisorer

- * Repræsenterer revisorbranchen i Danmark
- * 6.500 personlige medlemmer og 400 revisions- og rådgivningsvirksomheder
- * Varetager branchens faglige og politiske interesser
- * Arbejder for at styrke revisorbranchens konkurrenceevne

Introduktion af Responsumudvalget "RESU"

Formål, udvalgsmedlemmer mv.

Hvem er RESU

- * Oprettet i 1925 – udvalget fejrede 100 års jubilæum sidste år!
- * Branchens fælles faglige kompas
- * Bidrager til at definere rammerne for god revisorskik m.v.
- * Uafhængig af foreningens bestyrelse og direktion
- * Består af 8-12 medlemmer som vælges på FSR's generalforsamling

Udvalgsmedlemmer

- * Eskild Nørregaard Jakobsen, udvalgsleder, Deloitte
- * Torben Andersen, viceudvalgsleder, Revisionsfirmaet Torben Andersen
- * Kim Kjellberg, viceudvalgsleder, Grant Thornton
- * Henrik Westh Thorsen, Bornholms Revision
- * Jens Olsson, PwC
- * Søren Søndergaard Jensen, BDO
- * Simon Morthorst, Inforevision
- * Thomas Thomsen, Beierholm

Arbejdet med responsa

- * Et responsum er skriftligt og kortfattet formuleret
- * Det kontradiktoriske princip anvendes ikke
- * Et samlet udvalg bag besvarelsen
- * Ingen fortolkning - der svares på de stillede spørgsmål
- * Sikring af uafhængighed ved udvalgsbehandling har høj prioritet
- * Der opkræves et honorar for responsa og honorarudtalelser
- * Responsa offentliggøres på FSR's hjemmeside.
- * I 2025 behandlede udvalget 16 sager (12 responsa og 4 honorarsager)

RESU's formål

* Fastsat i forretningsordenens pkt. 1

- * pkt. 1.1 Responsumudvalget afgiver på foreningens vegne responsa i sager vedrørende godkendte revisorer med beskikkelse og godkendte revisionsvirksomheder angående god revisorskik, herunder god revisionsskik, god rådgivningsskik og god revisoretik.
- * pkt. 1.2 Responsumudvalget afgiver endvidere på foreningens vegne responsa i sager angående god regnskabsskik. Dette gælder også sager, hvor godkendte revisorer ikke er involveret.
- * pkt. 1.3 Endelig afgiver Responsumudvalget på foreningens vegne vejledende udtalelser i spørgsmål om rimeligheden af et honorar faktureret af et af foreningens medlemmer eller medlemsvirksomheder for udført arbejde inden for revisors områder. Udvalget træffer selv bestemmelse om hvilke områder, som er omfattet heraf.

Responsa og honorarsager

* Responsa (R-sager)

* **God revisorskik**

* God revisionsskik

* God rådgivningsskik

* God regnskabsskik

* God revisoretik

* Honorarsager (U-sager)

* Vurdering af rimeligheden af et af foreningens medlemmer faktureret honorar

* Opgavens kompleksitet

* Opgavens omfang

* Leveret værdi

* Anvendt tid og sats

* Medarbejder sammensætning

Typiske sager

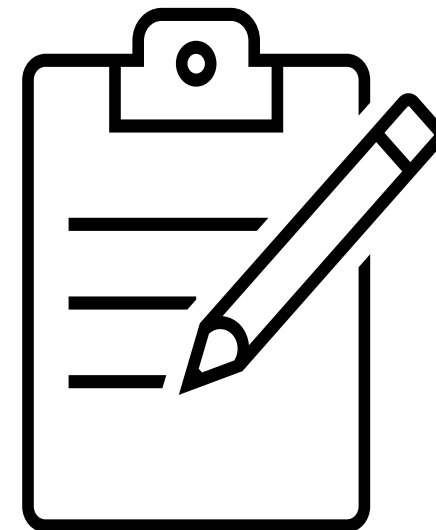
- * Stor spændvidde

- * Små og store retssager/tvister – hvor revisors erstatningsansvar er i spil

- * Honorarsager typisk mindre kunder og offentlige virksomheder

- * Alle behandles ens og med respekt

- * RESU er at betragte som et ekspertvidne

SPØRGSMÅL?

Det gode spørgetema

God revisorskik, udvalgets observationer, indhold, mv.

God revisorskik – et samlebegreb

- * Begrebet "god revisorskik" er et samlebegreb, som dækker over god revisionsskik, god rådgivningsskik, god regnskabsskik og god revisoretik.
- * Begrebet er gældende for alle de situationer, hvor revisor optræder i sin egenskab af revisor, eller hvor revisor kan forventes at kunne drages til indtægt for de kompetencer, som en professionel revisor forventes at besidde.

Responsumudvalgets observationer fra sagsbehandling – årsager til responsa

* Generelle områder

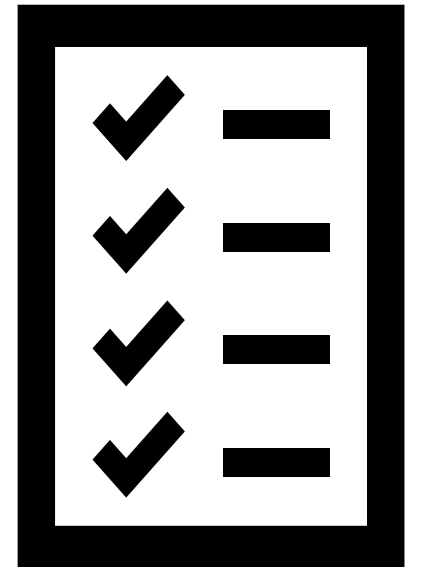
- * **Revisors aftalebrev:** *ikke udarbejdet eller mangelfuldt udarbejdet*
- * **Ansvarsfordelingen mellem ledelse og revisor:** *manglende klarhed om ansvarsfordeling*
- * **Revisors kompetencer:** *begrænset kompetence, medførende utilstrækkelig kvalitet i opgaveleverance*
- * **Revisor sat under pres:** *tidspres og pres i forhold til opnåelse af givent resultat*
- * **Revisors skepsis:** *manglende skepsis ved erklæringsopgaver og leverance af rådgivning*
- * **Funktionsadskillelse/intern kontrol:** *manglende identifikation og rapportering om svagheder*

* Specifikke områder

- * **Lån til kapitalejere:** *manglende rådgivning ved låns opståen og efterfølgende fejl ved "reparation"*
- * **"Skattemæssige" transaktioner:** *Fejlslagen erklæringsafgivelse/anden rådgivning*
- * **Besvigelser:** *ansvar ledelse versus revisor, forventning om af revisor opdager besvigelser*
- * **Nærtstående parter transaktioner versus minoritetsaktionærer:** *forventning om at revisor reagerer på nærtstående transaktioner som ikke på armslængde vilkår/ forrykning mellem aktionærgrupper*

Hvad skal et spørgetema indeholde?

- * Konkrete, revisorfaglige spørgsmål!
- * Udvalget kan ikke...
 - * Forholde sig til en generel klageskrivelse
 - * Påtage sig at udlede eller tolke spørgsmål ud fra en sagsfremstilling, herunder besvare hypotetiske spørgsmål
 - * Besvare spørgsmål hvor forespørger ikke har retslig interesse
 - * Besvare spørgsmål hvor revisor ikke er part i sagen eller spørgetemaet
 - * Vurdere retvisende billede for regnskab og andre dyberegående undersøgelser.

De "gode" eksempler

Responsumsag nr. 1534 af 1. december 2023

Spørgsmål 5.1

Bør revisor udsende saldomeddelelser som led i revisionen af debitorer og/eller kreditorer med henblik på at søge ekstern bekræftelse af saldi?

Svar spørgsmål 5.1

Udsendelse af saldomeddelelser er en blandt flere relevante revisionshandlinger, som revisor kan anvende ved revision af tilstedeværelsen af tilgodehavender hos debitorer og gæld til kreditorer.

De "gode" eksempler

Responsumsag nr. 1534 af 1. december 2023

Spørgsmål A

Er det selskabets ledelse eller revisor, som har det primære ansvar for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed?

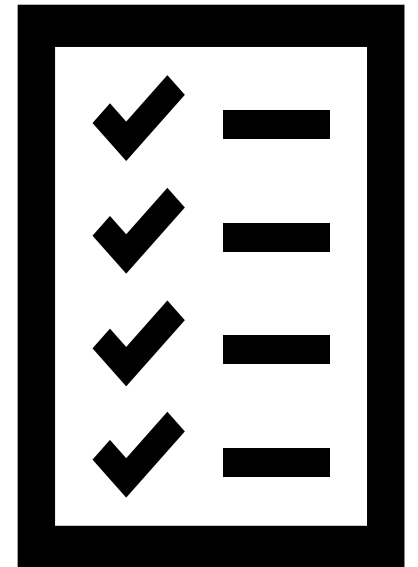
Svar spørgsmål A

Det er virksomhedens ledelse, der har ansvaret for en forsvarlig organisation af virksomheden.

Typiske faldgruber i spørgetemaet

Typiske faldgruber i spørgetemaet

- * Sammenblanding af god skik begreber
- * Ledelse- og revisoransvar sammenblandes
- * Spørgsmålet er ikke konkret og revisorfagligt
- * Flere (to eller tre) spørgsmål i samme spørgsmål
- * Spørgsmål der kræver dybere undersøgelse → eksempelvis indsigt i revisionsstrategi, adgang til arbejdspapirer, stillingtagen til spørgsmål om retvisende billede
- * Hypotetiske eller forudsætningsfyldte spørgsmål

Hvilke forhold bør forespørger være særligt opmærksom på i disse spørgsmål?

* Responsumsag nr. 1554 af 15. april 2026

Spørgsmål 4

Skal et selskabs veksling af valuta ud fra regnskabsstandarder og god revisionsskik betragtes som et varekøb af valuta og et varesalg af valuta?

* Responsumsag nr. 1525 af 20. april 2023

Spørgsmål 17

Responsumudvalget bedes oplyse, om det er i overensstemmelse med god revisorskik, at revisor i forbindelse med revisionen af et selskabs anlægsaktiver, herunder køretøjer, gennemgår selskabets anlægskartotek, foretager stikprøvevis kontrol af tilstedeværelse af aktiverne opført i anlægskartoteket samt konkret for aktiver forespørger ledelsen til anvendelsen heraf?

Sammenblanding af god skik begreber

* Responsumsag nr. 1554 af 15. april 2026

Spørgsmål 4

Skal et selskabs veksling af valuta ud fra regnskabsstandarder og god revisionsskik betragtes som et varekøb af valuta og et varesalg af valuta?

Svar spørgsmål 4

Udvalget har ved besvarelsen udelukkende forholdt sig til god regnskabsskik, herunder reguleringen for indregning af finansielle aktiver og omsætning efter årsregnskabslovens § 37 og § 49.

For en virksomhed hvis hovedaktivitet omfatter veksling af valuta, er det god regnskabsskik at gebyr og valutamargin ved veksling af valuta indregnes som omsætning i resultatopgørelsen og ikke som henholdsvis varesalg og varekøb af valuta. Tillige skal selskabets beholdning af valuta i henhold til god regnskabsskik løbende indregnes under omsætningsaktiver som likvide beholdninger.

Spørgsmålet skal således besvares benægtende.

Sammenblanding af god skik begreber

* Responsumsag nr. 1525 af 20. april 2023

Spørgsmål 17

Responsumudvalget bedes oplyse, om det er i overensstemmelse med god revisorskik, at revisor i forbindelse med revisionen af et selskabs anlægsaktiver, herunder køretøjer, gennemgår selskabets anlægskartotek, foretager stikprøvevis kontrol af tilstedeværelse af aktiverne opført i anlægskartoteket samt konkret for aktiver forespørger ledelsen til anvendelsen heraf?

Svar spørgsmål 17

Revisor skal udforme og udføre revisionshandlinger på en sådan måde, at revisor opnår et tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis og bliver i stand til at drage rimelige konklusioner som grundlag for revisionskonklusionen.

De oplyste revisionshandlinger udgør eksempler på relevante revisionshandlinger ved revision af anlægsaktiver i overensstemmelse med god revisionskik, men omfatter ikke en komplet opstilling af revisionshandlinger i forhold til afdækning af revisionsmål for eksempelvis måling og præsentation i årsregnskabet.

Hvilke forhold bør forespørger være særligt opmærksom på i dette spørgsmål?

* Responsumsag nr. 1554 af 15. april 2026

Spørgsmål 11

Er Responsumudvalget enig i Selskabets og Selskabets revisorers opfattelse af, at den af Selskabet valgte bogføringsmetode og deraf følgende opbygning af årsregnskaber for 2016, 2017 og 2018, giver et retvisende billede af selskabets aktivitet?

Spørgsmålet kræver en dybere undersøgelse

* Responsumsag nr. 1554 af 15. april 2026

Spørgsmål 11

Er Responsumudvalget enig i Selskabets og Selskabets revisorers opfattelse af, at den af Selskabet valgte bogføringsmetode og deraf følgende opbygning af årsregnskaber for 2016, 2017 og 2018, giver et retvisende billede af selskabets aktivitet?

Svar spørgsmål 11

For en vurdering af om den af Selskabet valgte bogføringsmetode og deraf følgende opbygning af årsregnskaber for 2016, 2017 og 2018, giver et retvisende billede af selskabets aktivitet er det Udvalgets opfattelse, at en besvarelse af spørgsmålet kræver en dyberegående undersøgelse, som bedst foretages ved syn og skøn.

Hvilke forhold bør forespørger være særligt opmærksom på i dette spørgsmål?

* Responsumsag nr. R-1525 af 20. april 2023

Spørgsmål 1

Er det i overensstemmelse med god revisorskik og revisors forpligtelse til at udføre sit hverv med omhu og nøjagtighed, når én på generalforsamlingen valgt revisor udfører sin revision i henhold til den i protokollat til årsregnskabet 2013 beskrevne revisionsstrategi, den i protokollat til årsregnskabet 2014 anvendte revisionsstrategi, og den i protokollat til årsregnskabet 2015 beskrevne revisionsstrategi, når henses til, at revisor samtidigt konstaterede, at der var ydet et ulovligt aktionærlån til et selskab, der var kontrolleret af et medlem af ejerkredsen?

Spørgsmålet bedes besvaret ud fra følgende alternative forudsætninger:

- A) *Ud fra den forudsætning, at aktionærlånet var ydet til det af D kontrollerede selskab, C A/S, uden at bestyrelsen i A og/eller A GmbH (i dag A AG) var bekendt med eller havde godkendt det.*
- B) *Ud fra den forudsætning, at aktionærlånet var ydet til det af D kontrollerede selskab, C A/S, men at bestyrelsen i A og/eller A GmbH (i dag A AG) var bekendt hermed.*
- C) *Ud fra den forudsætning, at revisor havde viden om forholdene beskrevet under de øvrige spørgsmål stillet til responsumudvalget, jf. således spørgsmål 2-21?*

Hypotetisk/forudsætningsfyldt spørgsmål

* Responsumsag nr. R-1525 af 20. april 2023

Svar spørgsmål 1

Responsumudvalget har besvaret spørgsmålet generelt, idet Udvalget ikke kan påtage sig at besvare spørgsmålet ud fra de 3 opstillede hypotetiske forudsætninger, jf. forretningsordenen.

Revisor har som en supplerende oplysning (fremhævelse) i revisionspåtegningen til A A/S årsrapport for regnskabsårene 2013, 2014 og 2015 rapporteret om, at der er ydet et ulovligt aktionærlån, og at A A/S' ledelse i den forbindelse kan ifalde et ansvar. Tilsvarende er oplyst om tilstedeværelsen af et ulovligt aktionærlån i A A/S' revisionsprotokollat for årene 2013, 2014 og 2015.

Det faktum, at der er et ulovligt aktionærlån, påvirker ikke den overordnede revisionsstrategi som omtalt i revisionsprotokollatet for de omtalte regnskabsår.

Spørgsmålet skal på denne baggrund besvares bekræftende.

Hvilke forhold bør forespørger være særligt opmærksom på i dette spørgsmål?

* Responsumsag nr. R-1554 af 15. april 2026

Spørgsmål 15

Følger det af god revisions- og rådgivningsskik, at detailhandelsvirksomheder skal udstede bogføringsbilag, når de sælger til forbrugere - og hvis dette måtte være tilfældet - om det følger af god bogføringsskik, at kundens identitet skal fremgå af bilaget?

Flere (to eller tre) spørgsmål i samme spørgsmål

* Responsumsag nr. R-1554 af 15. april 2026

Spørgsmål 15

Følger det af god revisions- og rådgivningsskik, at detailhandelsvirksomheder skal udstede bogføringsbilag, når de sælger til forbrugere - og hvis dette måtte være tilfældet - om det følger af god bogføringsskik, at kundens identitet skal fremgå af bilaget?

Svar spørgsmål 15

Udvalget har ved besvarelsen udelukkende forholdt sig til god bogføringsskik, herunder reguleringen i bogføringsloven.

Udvalget kan bekræfte, at detailhandelsvirksomheder skal kunne udstede bogføringsbilag, hvilket f.eks. kan være i form af kassebon, forenklet faktura, faktura m.m., hvorfor delspørgsmål nr. 1 skal besvares bekræftende.

Bogføringsloven stiller dog ikke krav til udarbejdelse af individuelle kvitteringer, hvor kundens identitet skal fremgå af bilaget, hvorfor delspørgsmål nr. 2 skal besvares benægtende.

Ledelsesansvar kontra revisoransvar

* Responsumsag nr. R-1483 af 28. september 2020

Spørgsmål a

Er det selskabets ledelse eller revisor, som har det primære ansvar for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed?

Svar spørgsmål a

Jævnfør selskabslovens §117 stk. 2 er det direktionens ansvar at sikre en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed.

Spørgsmål e

Kan et selskabs ledelse i fraværet af aftale herom lægge til grund, at de opgaver, som i henhold til lovgivningen påhviler selskabets ledelse, skal eller vil blive udført af den eksterne revisor såfremt selskabets ledelse ikke selv kan eller vil udføre de pågældende opgaver?

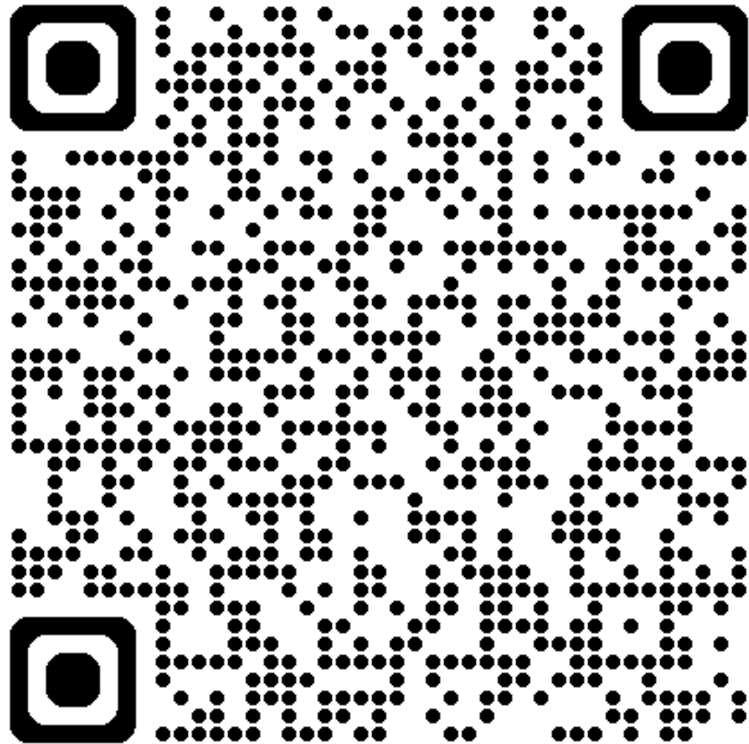
Svar spørgsmål e

Revisor kan ikke påtage sig at udføre ledelsens kontrolopgaver, hvorfor spørgsmålet skal besvares benægtende.

SPØRGSMÅL?

Læs mere om Responsumudvalget på vores hjemmeside

* REVISION — April 2026

Nyt notat fra Responsumudvalget: Erfaringer ved afgivelse af responsa om udarbejdelse af aftalegrundlag for erklærings-, andre assistance- og rådgivningsopgaver

Responsumudvalget har udarbejdet et notat om udvalgets erfaringer ved afgivelse af responsa om udarbejdelse af aftalegrundlag for erklærings-, andre assistance- og rådgivningsopgaver.

Emilie Neergaard Larsen

Fagkonsulent

✉ emnl@fsr.dk * 📞 [2665 1020](tel:26651020)

Tak for i dag!